

Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Finland 2014–2020

Genomförande av programmet 2016

Om programmet

Det operativa programmets mål är att skapa en konkurrenskraftig omvärld för fiskerinäringen som inspirerar och gör det möjligt för branschens värdekedja att växa och förnya sig på ett hållbart sätt. Fokuset i arbetet med att utveckla omvärlden ligger på att utveckla en stödjande reglering och främja djärva försök. Ett ytterligare mål är att trygga livskraften och mångfalden hos fiskeresurserna, i synnerhet genom att främja fiskbeståndens naturliga reproduktion. Genom att sammanjämka målen för fiskerinäringen, vattenanvändningen och miljöskyddet bidrar man till en uppbyggande dialog och skapar förutsättningar för en hållbar tillväxt. Programmet främjar också andra ekonomiska havsrelaterade funktioner och miljöskyddet inom den integrerade havspolitik. Programstöden kanaliseras i synnerhet till tillväxt- och förnyelsestödande insatser inom fiskerinäringen och den blå bioekonomin. Programmet bidrar också till att uppnå målen i Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla.

De nationella strategiska målen är kopplade till de av Europeiska unionen fastställda prioriteterna för fonden. Prioriteterna och fördelning av finansieringen:

Prioriteter	EU (M€)	Nationell (M€)	Totalt (M€)	Beslut 2016 (EU + nationell)	Beslut 2014–2016 (EU + nationell)
Hållbart fiske	12 300 000	17 700 000	30 000 000	2 815 108	2 857 759
Hållbart vattenbruk	15 700 000	22 100 000	37 800 000	5 835 490	8 318 290
Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken	30 000 000	5 500 000	35 400 000	13 313 500	21 894 200
Lokal utveckling	4 400 000	5 000 000	9 400 000	1 937 649	1 937 649
Förädling och handel	5 500 000	7 000 000	12 500 000	2 627 911	6 250 011
Havspolitik	4 400 000	6 200 000	10 600 000	273 750	273 750

Tekniskt stöd	2 100 000	3 000 000	5 100 000	2 268 708	3 549 758
Totalt	74 400 000	66 500 000	140 900 000	29 072 115	45 081 417

Genomförande av programmet 2016

I genomförandet av programmet låg fokus främst på behandling av stödansökningar och beviljande av stöd. Med tanke på detta anställdes tilläggsresurser och handläggningstiderna har därmed också kunnat förkortas. Parallellt med beviljandet och utbetalningen av stöd har man fortsatt att genomföra åtgärder som har samband med programstarten, i synnerhet att utarbeta åtgärdsspecifika stödanvisningar och att utveckla informationssystemet.

När det gäller det första programmet, Marknadsföringsprogram för fiskerihushållning, inleddes fleråriga innovationsprogram 2016. (De andra programmen, innovationsprogram för fiske och vattenbruk och ett miljöprogram för fiskerinäringen, inleds 2017.) Avsikten med de fleråriga innovationsprogrammen är att utföra utvecklingsarbete som bestående kan gagna hela sektorn. Målet med programmen är att främja nätverksbaserat utvecklingsarbete dels mellan företag, dels baserat på partnerskap mellan privata och offentliga aktörer och rikta det mot de centrala effektmålen i det operativa programmet för Finland. I det här utvecklingsarbetet är det med tanke på aktörernas engagemang och verksamhetens genomslag synnerligen viktigt att de aktörer som ingår i nätverket tillsammans fastställer åtgärder för hur den eftersträlvade målbilden ska nås. Därför har det i innovationsprogrammen inte på förhand angetts några detaljerade åtgärder, men det har satts upp effektmål för programmen. De nätverk som bildas inom ramen för innovationsprogrammen har till uppgift att ta fram en åtgärdsplan för hur de uppställda effektmålen ska nås och att genomföra de konkreta åtgärder som anges i åtgärdsplanen. Ett centralt mål med innovationsprogrammen är att främja företagets egen forskning och utveckling (FoU) eller ny affärsverksamhet. Det utvecklingsarbete som finansieras uteslutande med offentliga medel och resultaten av det kan inte tjäna endast ett enskilt företag eller en liten grupp av företag, utan resultaten bör kunna utnyttjas i bredare utsträckning inom branschen. Innovationsprogrammen kan också främja privat FoU-verksamhet, om utvecklingsarbetet tjänar programmets effektmål.

Havs- och fiskerinäringarnätverket, som bl.a. ansvarar för informationen om det operativa programmet och dess webbportal, inledde sin verksamhet i Landsbygdsverkets enhet för nätverkstjänster.

Om man ser till de ekonomiska programindikatorerna har genomförandet framskridit enligt tidtabell. Det finns trots allt skillnader mellan prioriteterna: i synnerhet när det gäller nr 1 och 6 (dvs. hållbart fiske och den integrerade havspolitikerna) har verksamheten inletts långsammare än i de andra prioriteterna. När det gäller hållbart fiske har detta sin förklaring i att hamnåtgärder inte ännu vidtagits. I fiskehamnsutredningen, som beräknas bli klar hösten 2017, anges hur hamninvesteringarna ska riktas, och efter det kan stödbeslut fattas när det gäller hamnåtgärden.

Antalet projekt är än så länge rätt litet. Men har dock strävat efter att i ett så tidigt skede av programperioden som möjligt få i gång de viktigaste investeringarna och projekten (i synnerhet innovationsprogram) som är strategiskt centrala med tanke på hela näringen.

Hållbart fiske

Det huvudsakliga målet med prioriteten hållbart fiske är att höja fiskets värde. I dag utgörs 97 % av fångsten och 75 % av värdet i havsområdet av strömming och vassbuk. Bägge arternas bestånd har god

status, och kvoterna har ökat, liksom även de totala fångsterna. Fångstens värde har dock sjunkit jämfört med referensåret 2013, då priserna på strömming och vassbuk var rekordhöga. Fiskmjölsfabriken (EMKR 2015) har gett mervärde till fisket, fiskfoderindustrin, fiskodlingen och fiskförädlingen och dämpat en sänkning av priserna på strömming och vassbuk. Fångsterna av arterna vid kusten har minskat och priserna stigit. Kustfisket dras fortfarande med många problem, bl.a. gråsäl, övergödning och klimatförändringen samt fiskare som blir allt äldre. I Finland antogs år 2016 en lag om de aktörsspecifika fiskekvoter som ska tillämpas på fiske av strömming, vassbuk och lax.

Stöden till denna prioritet riktades år 2016 bl.a. till olika slags fartygsinvesteringar (bl.a. byte av motorer), åtgärder för att förbättra fångstens kvalitet och hållbarhet och investeringar för bättre säkerhet inom fisket. Under prioriteten har det 2016 också betalats ersättningar för de skador som säljar och skarvar orsakat.

Fiskehamnsinvesteringarna har bara understötts i begränsad utsträckning inom ramen för ett ansökningsförfarande för viss tid, eftersom den övergripande utredningen om hamnarna inte ännu är klar. I fiskehamnsutredningen prioriteras de viktigaste hamnarna, och investeringar i fiskehamnarna kommer att stödjas utifrån resultaten av utredningen.

Hållbart vattenbruk

År 2016 var värdet på den fisk som odlades exceptionellt högt, likaså verksamhetens lönsamhet. Priserna på inhemsk odlad regnbåge har stigit i takt med att priserna på norsk lax också stigit. Priserna har också stigit på grund av den minskade importen av lax och den ökade exporten av inhemsk regnbåge. Utbudet har inte kunnat svara mot efterfrågan, eftersom de nuvarande odlingstillstånden har skurits ned och nya tillstånd inte ännu har beviljats i motsvarande grad.

En väldigt betydande helhet under denna prioritet som beviljats stöd 2016 var investeringarna i en fiskodling med cirkulerande vatten i Varkaus för byggande av en hall för fiskodling och anskaffning av den cirkulationsteknik och de bassänger som odlingen kräver. Investeringskostnaderna uppgick till totalt över 11 miljoner euro (det operativa programmets stöd fem miljoner euro). Utöver investeringarna i produktionen främjas tillväxt och förnyelse av vattenbruket vid cirkulationsanläggningen i Varkaus, detta genom forskning och partnerskapsbaserat företagssamarbete. Finnforel Oy deltar i en undersökning om odling i cirkulerande vatten med Naturresursinstitutet som samarbetspartner, vilket innebär att anläggningen då också är försöksmiljö för forskning, vars resultat kommer att utnyttjas i utvecklingen av hela vattenbrukssektorn.

Under prioriteten understöddes dessutom olika slags projekt för effektivisering av produktionen.

Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken

Under denna prioritet har stöd beviljats till genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken, bl.a. genom att man har säkrat verksamheten vid centrumet för fiskerikontroll, stärkt personalresurserna för tillsyn och genomfört enskilda kontrollprogram och anskaffningar av utrustning. Finland uppfyllde alla förhandsvillkor i anslutning till tillsynen före utgången av 2016.

När det gäller insamling av data har Finland genomfört det nationella programmet för insamling av data som godkändes genom kommissionens beslut COM (5568/2013).

Lokal utveckling

År 2016 utsågs en aktionsgrupp på Åland (år 2015 utsågs nio aktionsgrupper på fastlandet). Aktionsgruppernas projektverksamhet inleddes under 2016. Efterfrågan på projektanslag för utveckling har varierat mycket enligt region. I en del av regionerna är det utmanande att genomföra utvecklingsprojekt på grund av brist på projektadministratörer. Aktionsgrupperna har bundit en summa på ungefär två miljoner euro. Projekten har inbegripit bl.a. utbildning för nya fiskare, samarbete och olika utredningar. Aktionsgrupperna har inom respektive regioner ordnat informations- och rådgivningsmöten där de för branschaktörer har berättat om de finansieringsmöjligheter som det operativa programmet erbjuder. FARNET (Fisheries Areas Network) ordnade i maj 2016 ett sameuropeiskt seminarium i Helsingfors, "Results-oriented CLLD in fisheries areas".

Förädling och handel

Merparten av arbetsplatserna inom fiskerinäringens värdekedja finns inom sektorn för handel och förädling. Laxfiskar har varit den drivande kraften i Finlands handel med fisk och i fiskkonsumtionen. Importen av lax har minskat, eftersom priset på lax har stigit. Exporten av regnbåge har på motsvarande sätt ökat. År 2016 var mängden laxfisk på marknaden 10 miljoner kilo mindre än 2014. De små företag som förädlar lax, de förädlare som gjort underentreprenader och de förädlare som varit verksamma utanför den integrerade försörjningskedjan för laxfisk har haft problem med att få tag i råvaror, vilket har lett till nedskärningar i verksamheten och uppsägningar.

Inom sektorn för handel och förädling fortsätter centraliseringen. De största företagen uppvisar vilja att investera och exportera.

Under prioriteten har det bl.a. fattats beslut om ett marknadsprogram (Pro Kala; det operativa programmets stöd 1,5 miljoner euro) och om en MSC-certifieringsprocess för strömming, vassbuk och trål- och ryssjefiske (Finlands Yrkesfiskarförbund; det operativa programmets stöd 147 000 euro). Marknadsprogrammet stöder på ett helhetsbetonat sätt en utveckling av marknadsföringen, varumärkesarbetet och exporten när det gäller förädlade produkter, och programmet förväntas bidra med mervärde till fiskerinäringen. MSC-bedömningen av fiske efter strömming och vassbuk är den första i sitt slag i Finland.

Havspolitik

År 2016 upprättade statsrådets kansli, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet och arbets- och näringsministeriet tillsammans en dispositionsplan för medlen för havspolitik. Under beredningen ordnades två omfattande möten för intressentgrupper. Statsrådets kansli godkände den mångåriga dispositionsplanen för medlen för havspolitik den 2 november 2016. I planen anges principerna för och prioriteterna i användningen av medlen samt den tidsmässiga fördelningen. Finansieringen av havspolitiken riktades in på följande teman: utveckling av havsövervakningen, främjande av havsplaneringen, upprätthållande och uppföljning av information som gäller havsområdena, förbättring av havets tillstånd, främjande av den nationella havspolitiken och utveckling av samarbetet kring och kunskapen om havsfrågor.

Hur medlen mer i specifikt ska anvisas för olika ändamål avgörs i den dispositionsplan som fastställs årligen. Den 18 november 2016 godkände statsrådets kansli en dispositionsplan för de medel som reserverats för 2016 och 2017, och i den anges vilka projekt som ska genomföras och vilka specifika teman som gäller för det öppna ansökningsförfarandet.

Tekniskt bistånd

Under prioriteten tekniskt bistånd betalas kostnader som hänför sig till genomförandet av det operativa programmet, bl.a. administration av programmet, utveckling och upprätthållande av elektroniska informationssystem (HYRRÄ och EMKR), verksamheten inom nätverket för fiskerinäringen och helheten för utvärdering och framsyn inom det operativa programmet.